

VEELVOUDIGE LEGSELPRODUCTIE DOOR DE BRUINE HUISSLANG *LAMPROPHIS FULIGINOSUS* (BOIE) NA EEN ENKELE PARINGSPERIODE

Door: Adam Wright, 30 Bramble Street, Stoke, Coventry, CV1 2HT, Engeland.

Inhoud: Inleiding - Huissslangen - De volwassen dieren en hun behuizing - Paringen - De eieren en de jongen.

* * *

INLEIDING

Het verschijnsel dat slangen in gevangenschap soms twee of zelfs driemaal in één seizoen een legsel eieren produceren, is bekend. Huissslangen leggen in gevangenschap regelmatig tweemaal eieren. Onder normale omstandigheden wordt er dan telkens voorafgaand aan elke eierproductie gepaard. Zaadopslag is echter bij reptielen ook bekend (zie ook Steehouder, 1985).

In het hier volgende verslag beschrijf ik hoe een vrouwtje van *Lamprophis fuliginosus* na één enkele paringsperiode viermaal binnen een periode van twaalf maanden een legsel produceerde.

HUISSLANGEN

Het kleine geslacht *Lamprophis* omvat middelgrote colubride slangen met gladde schubben. Al deze slangen zijn voor hun formaat buitengewoon krachtige wurgers.

Het verspreidingsgebied is beperkt tot het Afrikaanse continent. Verscheidene *Lamprophis*-soorten komen alleen in zuidelijk Afrika voor, maar de bruine huis slang, *Lamprophis fuliginosus*, heeft een omvangrijk verspreidingsgebied. Zij kan aangetroffen worden van Zuid-Afrika naar het noorden toe tot in Oeganda, Tanzania etc. en vanuit het oosten door Centraal Afrika (bijvoorbeeld Zaïre) tot in het westen in Ghana en de Goudkust.

Taxonomisch is *Lamprophis fuliginosus* een tijdlang gesplitst geweest in verschillende soorten, maar tenslotte weer verenigd tot één enkele soort. Het is echter waarschijnlijk, dat wat momenteel *Lamprophis fuliginosus* wordt genoemd, toch bestaat uit meer soorten. Branch gaf in 1984 in *Litteratura Serpantium* een overzicht van het geslacht *Lamprophis*, waarbij alle soorten in kleur werden afgebeeld.

DE VOLWASSEN DIEREN EN HUN BEHUIZING

Ik verkreeg in 1988 een koppel halfwas *Lamprophis fuliginosus*. Het vrouwtje was ongeveer 60 cm lang en behoorde tot de 'typische' donkerbruine vorm. Het mannetje was ruwweg 45 cm

lang en had een olijfkleurige gloed over zijn rugkleur. Geen van beide slangen had een sterk afgetekende oogstreep, hoewel deze strepen wel duidelijk zichtbaar zijn wanneer de dieren pas verveld zijn. De oogstrepen zijn over het algemeen bij exemplaren uit Zuid-Afrika scherper afgetekend. Het is daarom aannemelijk, dat de exemplaren waar we het nu over hebben, uit het noordelijke deel van het verspreidingsgebied afkomstig zijn.

De slangen huisvestte ik in een terrarium van 60x60x60 cm. De temperatuur overdag varieerde hierin van 25-29°C, met een daling van een graad of 6 gedurende de nacht.

Het voedsel bestond uit versgedode muizen van toepasselijke grootte. Er werd om de 4 tot 5 dagen gevoerd. De slangen aten deze dode prooi niet graag, maar door vol te houden, bracht ik ze ertoe dit voedsel toch aan te nemen. Het moet echter gezegd worden, dat huisslangen over het algemeen gretig levende prooi grijpen, maar dat veel exemplaren niet graag dode prooi eten. Bruine huisslangen kunnen, in verhouding tot hun formaat, grote prooien naar binnen werken.

PARINGEN

Omdat ik in een verhuizing zat, werden de slangen in december 1988 in een tijdelijke behuizing geplaatst, bestaande uit een terrariumpje van 45x25x25 cm, constant verwarmd tot 28°C met een belichtingsduur van 24 uur per dag. Op dat moment was het mannetje ongeveer 55 cm lang, het vrouwtje ongeveer 75 cm.

Bij een routinecontrole om 08.30 uur op 13 februari 1989 trof ik de slangen parend aan. Om 16.30 uur was de paring nog steeds bezig, maar de volgende morgen waren ze los.

De houding waarin de slangen tijdens de paring lagen, was ongebruikelijk: in plaats van dat de man in de lengte naast het vrouwtje lag, lagen beide slangen apart opgerold met alleen het gedeelte van hun lichaam bij de cloaca in contact met elkaar.

Ik ontdekte daardoor ook pas dat de slangen aan het paren waren, toen ik het vrouwtje uit het terrarium wilde halen en het mannetje eveneens mee omhoog bleek te komen. Merkwaardig genoeg bleek dit alles de slangen helemaal niet te storen: ze paarden gewoon door, zoals boven al gezegd, gedurende minstens 8 uur. De beschreven paringshouding nam ik overigens in 1990 opnieuw waar.

Waarschijnlijk hebben de dieren opnieuw gepaard gedurende de nacht van 20 op 21 februari 1989, toen de bodembedekking van keukenpapier sterk bevuild raakte met wat sperma leek te zijn. Hierna werden verder geen aanwijzingen meer waargenomen dat er nóg eens gepaard zou zijn.

Het mannetje haalde ik eind februari bij het vrouwtje weg en ik heb hem daarna niet meer bij haar teruggezet gedurende de periode waarover dit artikel gaat.

DE EIEREN EN DE JONGEN

Het vrouwtje at regelmatig, met een gemiddelde van twee volwassen muizen per week, tot 15 maart 1989, toen ze voor de eerste maal voedsel weigerde. Ze vervelde op 29 maart, waarna een doos met vochtig veenmos in het terrarium werd gezet als legbak. In de nacht van 4 op 5 april legde zij 6 eieren, die 39-43 mm lang waren en 15-19 mm breed. Alle zes de eieren waren ernstig verkleurd en hoewel ze in vochtig vermiculite werden gelegd bij een constante temperatuur van 28°C, bedierven ze binnen acht dagen.

Het vrouwtje begon op 8 april 1989 weer te eten. Ze nam toen twee volwassen muizen. Op 13 juni vervelde ze, waarna ze op 21 juni 8 eieren in het veenmos deponeerde. Het formaat van deze eieren was 36-44 mm x 21-23 mm.

De eieren werden voor het uitbroeden in vochtig vermiculite gelegd bij een temperatuur van 28°C. Ze waren geen van alle aan elkaar geplakt, zodat ze los van elkaar gelegd konden worden met een tussenruimte van 2 cm.

Het eerste ei werd aangesneden op 30 augustus; op 4 september waren alle eieren uitgekomen. De jongen vervelden 9 tot 10 dagen na het uitkomen en kregen daarna dode nestmuisjes aangeboden. Een aantal van hen begon gretig te eten, maar sommige wilden geen dode prooi accepteren. De pasgeboren slangetjes waren 25-26 cm lang.

Het volwassen vrouwtje hernam haar normale gretige eetpatroon de dag na het leggen van de eieren, en bleef goed eten tot begin november. Ze vervelde op 7 november en legde in de nacht van 16 op 17 november 10 bevruchte eieren. Ook deze maten gemiddeld ongeveer 40 mm x 20 mm. Deze keer waren de eieren wel aan elkaar geplakt, zodat ze als 2 losse en een cluster van 8 in vermiculite werden gelegd bij 28°C. Tussen 19 en 23 januari kwamen uit alle tien de eieren levensvatbare jongen met een gemiddelde lengte van 26 cm.

1	2	3	4	5	6	7
04-04-1989	7	6	41x17	-	-	-
21-06-1989	8	8	40x22	70-75	25-26	9-10
16-11-1989	9	10	40x21	64-68	25½-26½	9-11
07-02-1990	7	8	41x19	-	-	-

Tabel 1.

De paring vond plaats op 13-2-1989 en mogelijk opnieuw op 20-2-1989. 1: legdatum; 2: periode tussen vervellen en leggen (dagen); 3: aantal eieren; 4: formaat van de eieren (mm); 5: broeddagen bij 28°C; 6: afmeting van de jongen (cm); 7: periode tussen het uitkomen en het vervellen (dagen).

Deze jongen vervelden na 9-10 dagen. Zes ervan begonnen onmiddellijk na het vervellen dode nestmuisjes te eten, de andere vier bleken weigerachtige eters. Bij deze laatste duurde het verscheidene maanden, voordat ze goed dode prooi begonnen aan te nemen.

Eind november werd het vrouwtje overgebracht naar een terrarium van 60x45x30 cm. Ze was op 19 november begonnen te eten, maar weigerde weer voedsel op 20 januari 1990. Op 31 januari vervelde ze, en op 7 februari legde ze 8 niet levensvatbare eieren. Deze hadden hetzelfde formaat als de eerder gelegde eieren.

In een poging het patroon van eierleggen te doorbreken en daardoor het vrouwtje wat rust te geven, werd ze onmiddellijk na het leggen van dit vierde legsel afgekoeld tot 15°C. Op 27 februari werd de temperatuur weer opgevoerd. Deze korte maar plotselinge afkoeling bleek het gewenste resultaat op te leveren.

Ondanks de aanzienlijke hoeveelheid energie die het vrouwtje gekost moet hebben om 32 eieren te produceren binnen een periode van 12 maanden, bleef het dier kennelijk goed gezond. Het groeide gedurende deze periode zelfs nog ongeveer 30 cm, en is nu ongeveer 105 cm lang.

Jonge huisslangetjes zijn in staat snel te groeien. Een mannetje dat op 2 september 1989 geboren was, had op 1 juli 1990 een lengte bereikt van ongeveer 52 cm.

LITERATUUR

Branch, W.R., 1984. De huisslangen van zuidelijk Afrika (genus *Lamprophis*). *Litteratura Serpentina*, Vol. 4(3/4): 112-126

Steehouder, A.M., 1985. Draagtijd en uitgestelde bevruchting. *Litteratura Serpentina*, Vol. 5(5): 184-191.